

вої праці в продуктах зменшується, а частка затрат учученої праці збільшується. При цьому загальна сума праці, яка міститься в кожній одиниці продукту, зменшується. Зростання продуктивності праці сприяє скороченню часу виробництва й обігу товару, збільшенню маси і норми прибутку.

В Україні становлення ринкової економіки, створення конкурентоспроможної продукції, збільшення обсягу продажу можливо лише за умови ефективного використання ресурсів на кожному робочому місці, підприємстві, тобто глибокої реформи системи управління, виробництва і реалізації продукції, узгодженої з такими перетворювальними процесами, як: приватизація, реструктуризація та адаптація до міжнародних стандартів. Зростання продуктивності також сприятиме підвищенню зайнятості.

Література

1. Абрамов В.М. Мотивація і стимулювання праці в умовах переходу до ринку / В.М. Абрамов, В.М. Данюк, А.М. Колот. – Одеса : Вид-во ОКФА, 1995. – 96 с.
2. Анди Н. Призма ефективності. Карта сбалансированных показателей для измерения успеха в бизнесе и управления им / Н. Анди, А. Крис, М. Кенерли. – Донбасс : Изд-во "Балан Клуб", 2003. – 400 с.
3. Вороненська А. Мотивація управління персоналом: сучасний погляд / А. Вороненська // Регіональні перспективи. – 2010. – № 1. – С. 76-78.
4. Гольда А.В. Формування Системи мотивації та стимулювання трудової діяльності з орієнтацією на кінцевий результат / А.В. Гольда, І.К. Бондар // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць. – 2006. – № 9 (64). – С. 158-162.

Ильчук О.О., Драгинич Д.С. Усовершенствование методики оценки эффективности использования трудового потенциала предприятия как предпосылка оптимального управления им

Рассмотрены основные методы оценки эффективности использования трудового потенциала предприятия. Исследовано влияние эффективности труда на управление персоналом предприятия. Предложены основные направления совершенствования оценки персонала предприятия в кризисных условиях.

Ключевые слова: трудовой потенциал, эффективность использования трудового потенциала, модели оценки трудового потенциала, управление персоналом.

Ichuk O.O., Dragynych D.S. Perfection method of estimation of efficiency of the use of enterprise labour potential as pre-condition of its optimum management

The article reviews the main methods for evaluating the efficiency of labor potential of the enterprise. The influence of labor efficiency in personnel management company. The basic directions of improving the assessment of company staff in crisis situations.

Keywords: labor potential efficiency of labor capacity, the model estimates of labor capacity, human resource management.

УДК 336.71:65.012.32

Доц. І.В. Барилюк, канд. екон. наук –
Львівський НУ ім. Івана Франка

АНАЛІЗ ДЕТЕРМІНАНТ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВ УКРАЇНИ

В умовах дефіциту фінансових ресурсів важливого значення набуває оптимізація управління банківським ресурсним потенціалом та раціональне співвідношення детермінант під час формування ресурсного потенціалу вітчизняних банків.

Ключові слова: банки України, фінансові ресурси, ресурсні диспропорції, ресурсний потенціал банку, детермінанти формування ресурсного потенціалу.

Вступ. Для стабілізації умов функціонування світової економічної системи необхідними завданнями є реалізація ефективних антикризових заходів та визначення стратегії розвитку фінансово-кредитних систем розвинених держав. Банківська система України є основним індикатором визначення стану вітчизняної економіки, тому вирішення основних проблем її функціонування дасть змогу розв'язати системні питання розвитку країни. Формуванню оптимальної структури ресурсної бази комерційних банків в адекватних до умов розвитку вітчизняної економіки обсягах приділяли чимало уваги у працях вітчизняних та зарубіжних науковців та банкірів-практиків [1-7]. Центральною проблемою банківського сектору України є дефіцит фінансових ресурсів, тому актуальність пошуку джерел подолання цього явища пояснює зосередження уваги на дослідженні сучасного стану банківського ресурсного потенціалу та детермінант, котрі визначають його стан.

Вагомий внесок у вирішення теоретичних та практичних питань щодо управління банківськими ресурсами зробили такі фахівці: М. Алексеєнко, І. Бланк, З. Васильченко, О. Васюренко, А. Вожжов, В. Гесць, О. Дзюблук, О. Кіреєв, І. Лютий, В. Міщенко, А. Мороз, М. Савлук, І. Сало, Т. Смовженко, М. Крупка, С. Павлюк, І. Федосік, Ф. Шпиг та інші.

Постановка завдання, мета роботи. Домінування певних детермінант визначає склад та структуру ресурсного потенціалу банківської системи України. Тому дослідження перспективності використання кожного джерела фінансових ресурсів у сукупному банківському ресурсному потенціалі дасть змогу окреслити ефективну стратегію розвитку країни та реалізувати необхідні антикризові заходи з метою посилення конкурентних переваг вітчизняних банків на міжнародному рівні, що становить мету цього дослідження.

Результати дослідження. Стан банківського ресурсного потенціалу визначає обсяг ресурсів, необхідних суб'єктам економіки для їх ефективного функціонування на ринку. У разі від'ємного значення (дефіциту) ресурсного потенціалу банківської системи економіка країни не отримує кредитних коштів, необхідних для її відтворення. Стан ресурсного потенціалу вітчизняної банківської системи (y) визначає низка факторів:

$$y = f(x_1; x_2; x_3; x_4; x_5; x_6; x_7; x_8; x_9; x_{10}; x_{11}),$$

де: x_1 – депозити фізичних та юридичних осіб; x_2 – рефінансування Національного банку України; x_3 – емісія облігацій внутрішньої позики; x_4 – отримані міжбанківські кредити всередині країни; x_5 – ресурси, отримані внаслідок злиття та поглинання банків; x_6 – первинне розміщення акцій на фондовому ринку України; x_7 – приватне розміщення акцій на внутрішньому ринку; x_8 – приватне розміщення акцій на зовнішньому ринку; x_9 – емісія єврооблігацій, кредитні ноти; x_{10} – синдиговані кредити, отримані за кордоном; x_{11} – первинне розміщення акцій на фондовому ринку за кордоном.

Зазначені детермінанти можна об'єднати у дві групи: фактори з x_1 по x_7 впливають на стан національного ресурсного потенціалу; чинники, що охоплюють позиції від x_8 до x_{11} , визначають особливості впливу на банківську систему України зовнішнього ресурсного потенціалу.

Зазначені чинники, що характеризують стан ресурсного потенціалу вітчизняної банківської системи, представляють собою певний метод отримання фінансових ресурсів всередині країни чи за її межами – борговий чи акціонерний. Особливої уваги заслуговує позиція x_5 (збільшення обсягу фінансових ресурсів внаслідок злиття та поглинання банківських установ) в умовах світової фінансової кризи, що супроводжується процесами реструктуризації власності у бізнесі (зокрема банківському), її потрібно виділити в окремих метод управління банківським ресурсним потенціалом. Варто зазначити, що рефінансування НБУ та міжбанківське кредитування всередині країни зазвичай використовуються для підтримання ліквідності банківської системи, що торкається питання управління внутрішнім ресурсним потенціалом банків. Лише в умовах кризового стану економіки використання цих методів доцільно трактувати як елемент управління національним ресурсним потенціалом, оскільки будь-які з цих заходів можуть істотно вплинути на стратегію розвитку банківської системи України. У таблиці подано характеристику елементів ресурсного потенціалу вітчизняної банківської системи.

Табл. Детермінанти ресурсного потенціалу банків України

Детермінанти банківського ресурсного потенціалу	Особливості впливу детермінанти на стан банківського ресурсного потенціалу	Причини посилення впливу детермінанти на стан банківського ресурсного потенціалу	Причини зменшення впливу детермінанти на стан банківського ресурсного потенціалу
Депозити фізичних та юридичних осіб	Домінування детермінанти у структурі банківського ресурсного потенціалу свідчить про високий ступінь довіри населення до банківської системи країни, бажання фізичних та юридичних осіб заощаджувати та інвестувати у розвиток економіки держави	1. Відновлення довіри населення до банківського сектору. 2. Зняття мораторію на дострокове вилучення депозитів. 3. Проведення НБУ виваженої валютної політики. 4. Зниження темпів інфляції з метою недопущення швидкого знецінення заощаджень.	1. Інфляційні та кризові очікування серед населення. 2. Необгрунтована та неефективна політика НБУ. 3. Існування мораторію на дострокове вилучення депозитів. 4. Зменшення депозитного потенціалу: використання коштів, котрі були розміщені на депозитних рахунках, для споживання в умовах невиконання зарплатної плати та скорочення працюючих осіб і фінансування бізнесу юридичних осіб в умовах існування мораторію на кредитну діяльність банків.
Рефінансування Національного банку України	Використовується для проведення ефективної грошово-кредитної політики у випадках, коли ринковий механізм не забезпечує очікуваних результатів. Метою є підтримання стабільності діяльності банківської системи шляхом надання своєчасної допомоги комерційним	1. Ефективність цього методу є очевидною за продуманої та виваженої політики НБУ. 2. Перевага в отриманні допомоги з боку НБУ надається системним банкам, котрі визначають напрям розвитку банківської системи країни. 3. Зростання питомої ваги цього методу у структурі банківського ресурсного потенціалу пояснюється діями уряду, котрий прагне	1. Непрозорість процедури рефінансування банків не забезпечує очікуваного ефекту від використання цього методу в умовах кризи. 2. Обсяги коштів, котрі надаються на підтримку банківської системи, є недостатніми, через що немож-

	банкам.	за допомогою емісії грошей та купівлі-продажу НБУ казначейських зобов'язань профінансувати видатки бюджету 2009 р.	ливо профінансувати потреби у підтриманні ліквідності більшості комерційних банків.
Емісія облігацій внутрішньої позики	Розміщення боргових цінних паперів на вітчизняному фондовому ринку. Процедура випуску є дешевшою, порівняно з емісією єврооблігацій, однак вона поступається обсягами та платою за здійснення емісії.	1. Відновлення роботи вітчизняного фондового ринку як індикатора ділової активності. 2. Наявність вітчизняного інвестора, котрий володіє значними обсягами фінансових ресурсів. 3. Удосконалення законодавства у сфері операцій з цінними паперами. 4. Неможливість залучити кошти за допомогою зовнішніх джерел через низькі рейтинги компанії та країни.	1. Низькі показники обсягів купівлі-продажу на фондовому ринку України. 2. Дефіцит фінансових ресурсів у країні.
Отримані міжбанківські кредити всередині країни	Кредити, надані комерційними банками України банківським установам переважно для підтримання показників ліквідності. Це швидкий спосіб отримати кошти, однак відносно дорогий: ставки за користування кредитними коштами перевищують ставки за депозитами, емітованими єврооблігаціями тощо, однак процедура отримання кредиту є спрощеною.	1. Швидкість та простота в отриманні кредиту. 2. Ймовірність та ефективність застосування методу лише за наявності надлишкових фінансових ресурсів та обмеженості напрямів їх розміщення у вітчизняних банків. 3. Доцільність використання для короткотермінових потреб підтримання ліквідності, а не для кредитування потреб економічних суб'єктів.	1. Дефіцит фінансових ресурсів у межах вітчизняної банківської системи. 2. Небажання системних комерційних банків І групи кредитувати малі банківські установи з метою захоплення їх сегмента ринку банківських послуг у разі ліквідації останніх. 3. Існування мораторію на кредитну діяльність банків.
Ресурси, отримані внаслідок злиття та поглинання банківських установ	Процеси злиття та поглинання банківських установ є зручним способом оптимізації бізнесу, особливо у період економічної кризи, коли сильні та фінансово здорові банки скуповують дрібні та проблемні. Це дає змогу очистити вітчизняну банківську систему від неконкурентоспроможних установ та захистити клієнтів банків від можливих втрат. Ефект від використання цього методу описується як "1+1=3"	1. Світова фінансова криза створює передумови для реорганізації власності на банківський бізнес та реструктуризації банківських установ. 2. Створюються передумови для проникнення на український банківський ринок іноземних банків-інвесторів, котрі придбають вітчизняний банк з його мережею з метою економії витрат на реєстрацію тощо.	1. Відсутність достатнього обсягу фінансових ресурсів у інвесторів для проведення купівлі-продажу банківських установ. 2. Відсутність бажання та стратегічного підходу до управління банківською установою, потенціалу якої дає змогу проводити процеси злиття та поглинання в межах та за межами країни. 3. Нестабільність на світових фінансових ринках.
Первинне розміщення акцій на фондовому ринку України (initial national public offering)	Продаж акцій значній кількості інвесторів на вітчизняній фондовій біржі.	1. Відсутність вільного доступу для вітчизняних емітентів на іноземний фондовий ринок. 2. Небажання іноземних інвесторів ставати власниками українських банків через низький рівень інвести-	1. Низькі показники обсягів купівлі-продажу на фондовому ринку України. 2. Дефіцит фінансових ресурсів українських інвесторів.

		ційної привабливості та надійності.	
Приватне розміщення акцій на внутрішньому ринку (private national placement)	Продаж контрольного пакета акцій кільком інвесторам. Можливість використовувати цей метод для недружнього поглинання банківської установи, оскільки в руках одного інвестора може перебувати 20% акцій.	1. Відсутність вільного доступу для вітчизняних емітентів на іноземний фондовий ринок. 2. Незацікавленість у здійсненні вкладень іноземними інвесторами у розвиток українських банків через низький рівень інвестиційної привабливості та надійності.	1. Низькі показники обсягів купівлі-продажу на фондовому ринку України. 2. Дефіцит фінансових ресурсів українських інвесторів.
Приватне розміщення акцій на зовнішньому ринку (private foreign placement)	Продаж контрольного пакета акцій кільком інвесторам, що дає змогу акумулювати незначні суми коштів до від 5 дол. до 70 млн дол. Можливість використовувати цей метод для недружнього поглинання банківської установи, оскільки в руках одного інвестора може перебувати 20% акцій.	1. Бажання іноземного банку стати акціонером, а згодом – власником вітчизняного банку. 2. Дефіцит фінансових ресурсів усередині країни спонукає до використання цього методу поповнення зовнішнього ресурсного потенціалу банків України.	1. Високі вимоги щодо розкриття інформації про банківську установу. 2. Зниження рейтингу та привабливості банківської установи.
Первинне розміщення акцій на фондовому ринку за кордоном (initial foreign public offering)	Продаж акцій значній кількості інвесторів на іноземний фондовий біржі. Дає змогу залучити значні обсяги фінансових ресурсів: від 20 млн дол. на невеликих фондових майданчиках до кількох мільярдів дол. США.	1. Через дефіцит фінансових ресурсів усередині країни – це один з методів поповнення зовнішнього ресурсного потенціалу банків України для фінансування їх діяльності. 2. Бажання іноземного банку стати акціонером вітчизняного банку з метою диверсифікації портфеля активних операцій. 3. Ефективність методу є очевидною, якщо банківська установа перевищила ліміт залучення кредитних коштів.	1. Повне розкриття інформації про організаційну структуру та структуру власності. 2. Наявність корпоративного управління у вітчизняних банківських установах. 3. Проведення виїзних зустрічей з потенційними покупцями емітованих цінних паперів (road-show) та пост – IPO (спілкування з інвесторами, проведення зборів акціонерів).
Емісія єврооблігацій, кредитні ноти	Випуск облігацій, номінованих в іноземній валюті. Кредитні ноти – це боргові цінні папери, за якими ризик невиконання процентів та номіналу несе не лише емітент, а й банк – організатор емісії. Дає змогу залучити великі обсяги фінансових ресурсів (50-500 млн дол.), тому питома вага у банківському ресурсному потенціалі може бути істотною.	1. Емісія комбінованих боргових цінних паперів: передбачення процедури конвертації єврооблігацій в акції та емісія єврооблігацій з варантами (право на придбання акцій компанії із заздалегідь визначеною ціною). 2. Відносна дешевизна залучення коштів порівняно з внутрішніми джерелами фінансових ресурсів. 3. Можливість залучення значного обсягу коштів. 4. Можливість реструктуризації та пролонгації заборгованості вітчизняних банків за емітованими єврооблігаціями. 5. У випадку недовіри населення до вітчизняної банківської сис-	1. Проведення аудиту діяльності відповідно до міжнародних стандартів. 2. Витрати на проведення емісії становлять близько 1,5 млн дол. 3. Проведення виїзних зустрічей (road-show) з потенційними покупцями емітованих цінних паперів. 4. Нестабільність курсу долара та значні обсяги зовнішніх боргових зобов'язань вітчизняних банків за емітованими єврооблігаціями. 5. Дефіцит фінансових ре-

		теми – це один із методів поповнення зовнішнього ресурсного потенціалу банків України.	сурсів на світових ринках капіталів та відносне зростання ставок за емітованими борговими цінними паперами, порівняно з докризовим періодом.
Синдиковані кредити, отримані за кордоном	Кредитування діяльності вітчизняних банків здійснює міжнародний синдикат (консорціум) банків, що дає змогу залучити значні обсяги фінансових ресурсів.	1. В умовах дефіциту фінансових ресурсів у межах країни – це один із методів поповнення зовнішнього ресурсного потенціалу банків України для фінансування потреб економіки. 2. Відносно дешевший спосіб отримання коштів, порівняно з внутрішнім міжбанківським кредитуванням, оскільки ставки за кредитом на західному ринку є нижчими, а обсяги доступних кредитних коштів – більшими. 3. Позитивна кредитна історія позичальника дає змогу отримувати кредити на вигідніших для нього умовах. 4. Використовується як метод передачі коштів від материнських структур іноземних банків до українських банків з іноземним капіталом, кількість яких зростає.	1. Дорогий та трудомісткий процес отримання кредиту. 2. Проведення аудиту діяльності відповідно до міжнародних стандартів. 3. Витрати на проведення емісії становлять близько 1,5 млн дол. 4. Істотна закредитованість вітчизняних банків, яка подвоїлася внаслідок знецінення української гривні. 5. Зниження загального кредитного рейтингу країни та окремих банківських установ.

Джерело: складено на основі [1, 4-6].

Основними причинами світової фінансової кризи, що істотно впливає на співвідношення детермінантів банківського ресурсного потенціалу, котрі зазначені у квітневому звіті 2008 р. про глобальну фінансову стабільність (Global Financial Stability Report. Containing Systemic Risks and Restoring Financial Soundness), фахівці Міжнародного валютного фонду називають:

- недотримання оптимального співвідношення у проведенні внутрішніх та зовнішніх запозичень фінансових ресурсів банками, тобто проведення нераціональної політики формування банківського ресурсного потенціалу з допущенням істотного домінування окремих його детермінантів;
- недостатній рівень капіталізації фінансових установ, що проявився у їх неспроможності протистояти кризі та вирішити проблему дефіциту фінансових ресурсів за допомогою внутрішнього чи національного ресурсного потенціалу;
- фінансові установи не приділяли уваги питанню управління ліквідністю, зловживаючи фінансуванням за рахунок запозичень на міжнародному ринку та рефінансуванням із боку центральних банків;
- запровадження фінансових інновацій не відповідало системі аналізу ризиків та рівню безпеки здійснення банківських операцій, що призвело до послаблення вимог щодо отримання кредитів позичальниками, надмірної ризикованості банківської діяльності тощо.

Фахівці Інституту економіки перехідного періоду до факторів, що впливають на стабільність фінансової та банківської системи, відносять банківські паніки, безвідповідальну поведінку банківських установ, асиметрію інформації, ефект зараження та змін цін активів на фінансових ринках [1].

На сьогодні українські банки мають кілька варіантів вирішення проблеми дефіциту фінансових ресурсів:

- отримати рефінансування НБУ, однак є ризик того, що центральний банк віділятиме ресурси лише системним банкам, діяльність яких істотно впливає на економіку країни, а малі банки опиняться на межі банкрутства і підлягатимуть націоналізації чи продажу;
- проводити активну депозитну політику, підвищуючи ставки за депозитами, однак існує ймовірність того, що довіра до стабільності банківської системи не так швидко повернеться у населення, що також пов'язано із знеціненням гривні та зміною курсу долара, а юридичні особи витратять депозити на підтримання діяльності, оскільки доступ до банківських кредитних ресурсів є закритим;
- отримати кошти від материнських структур та іноземних компаній, котрі не постраждали від наслідків світової фінансової кризи, однак для українських банків вимоги до кредитування чи емісії єврооблігацій, плата за користування коштами будуть вищими, порівняно з докризовим періодом.

Висновки. Переважання у ресурсному потенціалі вітчизняної банківської системи окремих складових визначатиметься подальшими тенденціями розвитку світової фінансової кризи та ефективністю проведення політики центрального банку. В умовах динамічного інформаційного суспільства непрогнозовано з'являються нові фактори, що істотно можуть вплинути на коригування стратегії щодо оптимізації банківського ресурсного потенціалу, тому наше дослідження залишатиметься актуальним і в посткризовий період розвитку банківської системи України.

Література

1. Барилюк І.В. Удосконалення механізму пошуку стратегічних альтернатив ресурсного забезпечення банківських установ в Україні / І.В. Барилюк, Д.В. Ванькович // Вісник Донецького університету. – Сер.: Економіка і право. – Донецьк : Центр інформаційних і технологій Донецького НУ. – 2008. – № 1. – С. 293-297.
2. Васюренко О. Ресурсний потенціал комерційного банку / О. Васюренко, І. Федосік // Банківська справа. – 2002. – № 1. – С. 58-64.
3. Некоторые подходы к разработке системы индикаторов мониторинга финансовой стабильности. – М. : Ин-т экономики переходного периода, 2006. – 305 с.
4. Рубан О. Спецпроект "Корпоративні фінанси": Бонд. Євробонд / О. Рубан // Український діловий тижневик "Контракти" від 11.12.2006 р., № 50.
5. Сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>.
6. Шкарпова О. Закордон нам допоможе / О. Шкарпова // Контракти. – 2005. – № 44. – С. 32-35.
7. World Economic Forum / The Global Competitiveness Report 2009-2010. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Global%20Competitiveness%20Report/index.htm>

Барилюк І.В. Аналіз детермінант формування ресурсного потенціала банків України

В условиях дефицита финансовых ресурсов актуальным является оптимизация процессов управления банковским ресурсным потенциалом, а также рациональное соотношение детерминант при формировании ресурсного потенциала банков Украины.

Ключевые слова: банки Украины, финансовые ресурсы, ресурсные диспропорции, ресурсный потенциал банка, детерминанты формирования ресурсного потенциала.

Barylyuk I.V. Analysis of the determinants of forming the resource potential of Ukrainian banks

The problems of the bank resource's potential management and optimization of different bank resource's potential determinates are analyzed in the article under the circumstances of the financial resource's deficit.

Keywords: Ukrainian banks, financial resources, resource disproportions, resource of bank potential, determinants of resource forming of the of bank potential.

УДК 339.[18:658.0+8]

Доц. В.І. Блонська, канд. екон. наук;
магістр Я.Б. Горлай – Львівська КА

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Окреслено розуміння конкурентоспроможності продукції, розглянуто різні погляди стосовно поняття конкурентоспроможності продукції, висвітлено проблему визначення конкурентоспроможності продукції, тому правильно обраний напрямок аналізу конкурентоспроможності дасть змогу забезпечити ефективний розвиток підприємства і підвищити його конкурентоспроможність.

Ключові слова: конкурентоспроможність продукції, покупці, продавці, продукція, обсяг реалізації, рентабельність.

Вступ. З переходом України до ринкових відносин особливо важливого значення набуває конкуренція товаровиробників на ринках товарів та послуг. Цілком закономірно, що у таких умовах зростають вимоги до формування високого рівня конкурентоспроможності товаровиробників та окремих видів продукції. Але свідомі дії у цьому напрямі можливі лише за умови чіткого з'ясування економічної сутності поняття конкурентоспроможності продукції підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різні часи питаннями конкуренції і конкурентоспроможності займалися такі провідні вчені, як Ф. Котлер, М. Портер, К. Ісікава, П. Друкер, К. Сімпсон, В. Окрепілова, Е. Минько, М. Кричевський, Р. Фатхутдінов, А. Коваленко, В. Андрійчук, В. Реутов, В. Савчук, М. Малік, О. Гудзинський та інші. У наукових працях вчених-економістів та у практичних рекомендаціях висвітлено різні методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності продукції. Проте існують питання у цій сфері, що потребують подальшого дослідження та вивчення.

Питання сутності конкурентоспроможності порівняно нещодавно привернуло пильну увагу українських науковців і в практику господарювання. Це й зрозуміло, оскільки за умови панування командно-адміністративної економіки не виникало потреби в наукових розробленнях проблем в галузі конкурентоспроможності продукції, а що більше – конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Перехід до ринкових відносин стимулював активізацію інтересу до теоретичних і практичних проблем ринку, зокрема до проблем аналізу, оцінювання й управління конкурентоспроможністю підприємств.

Існує низка визначень поняття конкурентоспроможності: на макроекономічному рівні – конкурентоспроможність країни, на мікроекономічному – конкурентоспроможність галузі, окремого товаровиробника або продукції